

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського**

«Актуальні проблеми приватного та публічного права»

**Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН
України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча
науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.**

**2 квітня 2021 року
м. Харків**

УДК 349.2:342.727
ББК 67.305
А 43

Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (2 квітня 2021 року). – Харків, 2021. – 333 с.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного та публічного права.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами приватного та публічного права.

Матеріали конференції оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди ЕКhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті юридичного факультету: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ
СЕКЦІЯ «ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

<i>ПРОЦЕВСЬКИЙ В.О., НОВІКОВ Д.О.</i> ВЧЕННЯ О.І. ПРОЦЕВСЬКОГО ПРО ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЙ НОРМ ТРУДОВОГО ПРАВА	9
<i>ВИШНОВЕЦЬКА С.В.</i> ПЕРЕВЕДЕННЯ НА ДИСТАНЦІЙНУ РОБОТУ ЯК СПОСІБ ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ.....	12
<i>КЛЕМΠΑРСЬКИЙ М.М., НАЗИМКО О.В.</i> ЩОДО СПОСОБІВ ВЗАЄМОДІЇ МІЖНАРОДНИХ ТРУДОВИХ СТАНДАРТІВ І НАЦІОНАЛЬНОГО ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	14
<i>КОВАЛЕНКО О.О.</i> ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ ЯК ЗАСАДА ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ.....	18
<i>КОЛЄСНИК Т.В.</i> НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ	21
<i>КУЧМА О.Л.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК НА ТЕРИТОРІЇ РОБОТОДАВЦЯ.....	24
<i>МЕЛЬНИК К.Ю.</i> СУЧАСНІ ЗАКОНОТВОРЧІ ПІДХОДИ ДО СФЕРИ ДІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ.....	28
<i>МЕЛЬНИЧУК Н.О.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГНУЧКОГО РЕЖИМУ РОБОЧОГО ЧАСУ	31
<i>МОГІЛЕВСЬКИЙ Л.В.</i> ДО ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, СПОСОБИ ТА ЗНАЧЕННЯ.....	33
<i>ПОДОРОЖНІЙ Є.Ю.</i> РОЛЬ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО АКТУ У МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ.....	36
<i>ТОМАШЕВСКИЙ К.Л.</i> ИСТОРИЯ РАЗРАБОТКИ И СТРУКТУРА ПРОЕКТА ЗАКОНА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ «ОБ ОБЪЕДИНЕНИЯХ НАНИМАТЕЛЕЙ».....	39
<i>ЧАНИШЕВА Г.І.</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛЕКТИВНОГО ТРУДОВОГО ПРАВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	42
<i>ШАБАНОВ Р.І.</i> КОНЦЕПЦІЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ ЯК ПРОВІДНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ НАУКИ ТРУДОВОГО ПРАВА І ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	46
<i>ЩЕРБИНА В.І.</i> ДИСЦИПЛІНАРНЕ МАТЕРІАЛЬНЕ ПРАВООПОРУШЕННЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	49
<i>ПРОЦЕВСЬКИЙ В.О., БОРОДИНА О.В.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТІВ СУДІВ.....	52
<i>ВЕНЕДІКТОВ В.С., ЛАТИШЕВА В.О.</i> ВІДПУСТКА БЕЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД СОЦІАЛЬНИХ ВІДПУСТОК	55

Резюмуючи викладене слід зазначити, що проведення Держпрацею позапланової перевірки за зверненням юридичної особи (податкового, пенсійного органу, поліції, міськради та ін.) законодавством не передбачено, а отже результати перевірки не створюють жодних правових наслідків для суб'єкта господарювання. Безумовно, роботодавці можуть по-різному реагувати на виклики сьогодення але діяти повинні в межах правового поля, що не спонукатиме до позапланових перевірок Держпраці та не створить негативний клімат у трудовому колективі.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Процевский А.И. Избранное; [сост.: В.А. Процевский, О.Н. Ярошенко, Р.И. Шабанов и др.]. Харьков : Право, 2019. 472 с.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17.03.2020. № 533-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/533-20>
4. Лист Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 11.12.2020 №3632-06/73643-03.
URL :http://ck.dsp.gov.ua/sites/default/files/minekonomiky_moratoriya
5. Справи № 822/620/17. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 09 лютого 2021 року. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/C016832>

УДК 349.2

Orcid.org/0000-0002-2206-3286

Кучма Ольга Леонідівна,
професор кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, доцент
e-mail: okuchma@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ПРО НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК НА ТЕРИТОРІЇ РОБОТОДАВЦЯ

На практиці виникають питання щодо дій роботодавця, які він має вчиняти у разі настання тих чи інших юридичних фактів із його працівниками і важливо мати якісне законодавство, яке унеможливить двозначне тлумачення норм.

Так, відповідно до п.5 ч.2 ст.15 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» роботодавець зобов'язаний: ... 5) інформувати про кожний нещасний випадок або професійне захворювання на підприємстві [1]. Згідно із п.8 Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. №337 (далі – Порядок №337) у разі отримання інформації про нещасний випадок та/або гостре професійне захворювання (отруєння) від безпосереднього керівника робіт, повідомлення від закладу охорони здоров'я, заяви потерпілого, членів його сім'ї чи уповноваженої ним особи тощо роботодавець зобов'язаний протягом двох годин повідомити підприємствам (установам, організаціям), зазначеним в абзацах четвертому - дев'ятому цього пункту, з використанням засобів зв'язку та не пізніше наступного робочого дня надати на паперовому носії повідомлення згідно з додатком 2 [2]. За неналежне виконання даного обов'язку передбачена адміністративна відповідальність (ст.165⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення [3]).

При цьому виникають труднощі у кваліфікації, наприклад, працівник дізнався про невиліковну хворобу близької людини, прийшов у вихідний день до офісу та вчинив самогубство у своєму кабінеті. Чи буде це вважатися нещасним випадком, який зобов'язує роботодавця повідомляти Фонд соціального страхування та вчиняти інші дії, передбачені Порядком №337?

Законом України «Про охорону праці» визначено, що роботодавець повинен організовувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до положення, що затверджується Кабінетом Міністрів України за погодженням з всеукраїнськими об'єднаннями профспілок [4].

Визначення нещасного випадку міститься у ст.1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»...5) нещасний випадок - обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть. Також, відповідно до п.3 Порядку №337 нещасний випадок - обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків або в дорозі (на транспортному засобі підприємства чи за дорученням роботодавця), внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю, зокрема від одержання поранення, травми, у тому числі внаслідок тілесних ушкоджень, гострого професійного захворювання (отруєння) та інших отруєнь, одержання сонячного або теплового удару, опіку, обмороження, а також у разі утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, одержання інших ушкоджень внаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха (землетрусу, зсуву, повені, урагану тощо), контакту з представниками тваринного та рослинного світу, які призвели до втрати працівником

працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення його на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день, зникнення тощо.

Відповідно до п.53згаданого Порядку нещасний випадок та/або гостре професійне захворювання (отруєння) визнаються не пов'язаними з виробництвом у разі вчинення потерпілим кримінального правопорушення, що встановлено обвинувальним вироком суду або постановою (ухвалою) про закриття кримінального провадження за nereабілітуючими підставами; смерті працівника від загального захворювання або самогубства, що підтверджено висновками судово-медичної експертизи та/або відповідною постановою про закриття кримінального провадження.

Механізм розслідування та ведення обліку нещасних випадків невиробничого характеру, які сталися з громадянами України, іноземцями та особами без громадянства на території України визначає Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22 березня 2001 р. №270 (далі – Порядок №270) [5]. Відповідно до п.2 Порядку №270 під нещасними випадками невиробничого характеру слід розуміти не пов'язані з виконанням трудових обов'язків травми, у тому числі отримані внаслідок заподіяних тілесних ушкоджень іншою особою, отруєння, самогубства, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою, травми, отримані внаслідок стихійного лиха, контакту з тваринами тощо (далі - нещасні випадки), які призвели до ушкодження здоров'я або смерті потерпілих.

Згідно із п.8 Порядку №270 розслідування нещасних випадків із смертельним наслідком, групових нещасних випадків у разі смерті хоча б одного з потерпілих, нещасних випадків, пов'язаних із заподіянням тілесних ушкоджень іншою особою, а також нещасних випадків, які сталися внаслідок контакту із зброєю, боєприпасами та вибуховими матеріалами або дорожньо-транспортної пригоди, проводиться органом досудового розслідування.

Також, відповідно до Порядку №270 рішення щодо розслідування нещасного випадку приймається керівником організації на підставі звернення потерпілого або особи, яка представляє його інтереси, листка непрацездатності або довідки лікувально-профілактичного закладу.

Відповідно до визначення нещасного випадку у законодавстві та Порядку №337, територія, де стався нещасний випадок, не визначена, як ознака того, що стався нещасний випадок, але визначено інші ознаки, наприклад, «... що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків або в дорозі (на транспортному засобі підприємства чи за дорученням роботодавця)...». З чого можна зробити висновок, що події, які сталися не у процесі виконання ним трудових обов'язків не є нещасним випадком у розумінні визначення відповідно до Порядку №337, і тоді у роботодавця не виникає обов'язку звертатися із повідомленням до Фонд соціального страхування і вчиняти інші дії, які передбачені Порядком №337, які необхідно вчинити при настанні

нещасного випадку (як пов'язаного із виробництвом, так і не пов'язаного із виробництвом).

Відповідно до п.3 Порядку №270 розслідуванню згідно з цим Порядком підлягають нещасні випадки, що сталися під час:... надається вичерпний перелік, у якому немає ситуації про смерть працівника чи ушкодження здоров'я, що сталися не у процесі виконання ним трудових обов'язків на території роботодавця.

Таким чином, дана ситуація не підпадає під визначення нещасного випадку відповідно до Порядку №337 та не відноситься до обставин, визначених у Порядку №270. Для виключення можливих дискусій із Фондом соціального страхування, сумлінні роботодавця повідомляють Фонд соціального страхування про всі випадки на підприємстві, а чи мав місце нещасний випадок (пов'язаний з виробництвом чи не пов'язаний) чи мали місце інші обставини, встановлює комісія з розслідування нещасних випадків на виробництві. Проте, було б зручніше для всіх учасників правовідносин конкретизувати дану ситуацію (самогубство працівника на території роботодавця, не у процесі виконання ним посадових обов'язків) у нормативно-правових актах, що не змушувало б роботодавців повідомляти різні установи «про всяк випадок», щоб уникнути можливих дискусій у майбутньому.

Для якісного врегулювання вищезгаданих відносин необхідно: або уточнити визначення нещасного випадку, або уточнити зобов'язання роботодавця вчиняти дії, передбачені Порядком №337 не тільки при настанні нещасного випадку, але і при настанні іншої обмеженої в часі події або раптового впливу на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища на території роботодавця, або визначити відповідні обставини у Порядку №270.

Також дискусійним є включення до нещасних випадків як пов'язаних з виробництвом, так і не пов'язаних з виробництвом та нещасних випадків не виробничого характеру, вбивства, самогубства працівників. Нещасний випадок, самогубство, вбивство є окремі правові категорії, про що неодноразово наголошували науковці [6]. Прирівняти у правових наслідках нещасний випадок і, наприклад, самогубство доцільно через окрему уточнюючу норму, а не визначати самогубство, як нещасний випадок.

Список використаних джерел:

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вересня 1999 р. №1105-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата звернення 25.03.2021)

2. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві : Постанова від 17 квітня 2019 р. №337 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.03.2021)

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 07 грудня 194 р. №8073-X / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n1613> (дата звернення 25.03.2021)

4. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 р. №2694-XII / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#n203>(дата звернення 25.03.2021)

5. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру : Закон України від 22 березня 2001 р. №270 / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-2001-%D0%BF#Text>(дата звернення 25.03.2021)

6. Комаринська Ю. Б. Методика розслідування навмисних вбивств, замаскованих під нещасний випадок або самогубство на залізничному транспорті : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Ю. Б. Комаринська ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 2010. – 16 с.

УДК 349.2

Orcid [0000-0002-8960-0234](https://orcid.org/0000-0002-8960-0234)

Мельник Костянтин Юрійович,
завідувач кафедри трудового та
господарського права
Харківського національного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

СУЧАСНІ ЗАКОНОТВОРЧІ ПІДХОДИ ДО СФЕРИ ДІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ

Після провалу в 2020 р. з прийняттям, внесеного Кабінетом Міністрів України, чергового проекту комплексного нормативно-правового акту в сфері праці - проекту Закону України «Про працю», реформування національного законодавства про працю продовжилося переважно шляхом внесення точкових змін до Кодексу законів про працю України (далі - КЗпП) відповідними законопроектами. Одним із таких законопроектів, який нині перебуває на розгляді у Верховній Раді України, є внесений Кабінетом Міністрів України проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо визначення поняття трудових відносин та ознак їх наявності» № 5054 від 09.02.2021 (далі - Проект).

Зокрема, Проектом пропонується нова редакція ст. 3 КЗпП, передусім, змінюється її назва з «Регулювання трудових відносин» на «Відносини, що регулюються законодавством про працю». Одразу відзначу, що існуюча назва ст. 3 КЗпП - «Регулювання трудових відносин» більше відповідає назві Проекту, у якій йдеться саме про трудові відносини. Пропонована ж Проектом назва ст. 3 КЗпП - «Відносини, що регулюються законодавством про працю»